

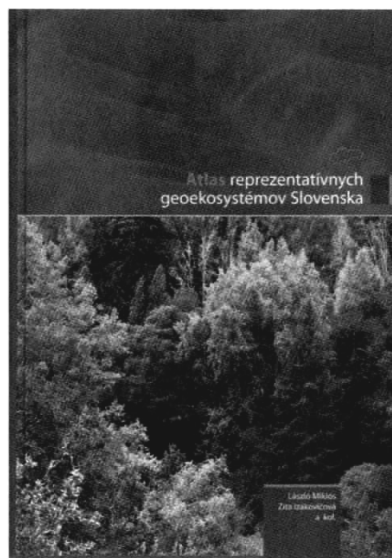
Atlas reprezentativních geoeosystémů Slovenska

L. Miklós, Z. Izakovičová a kol.: **Atlas reprezentativních geoeosystémů Slovenska**. Vydal Ústav krajinné ekológie SAV, Ministerstvo životného prostredia SR a Ministerstvo školstva SR vo vydavateľstve Esprit, spol. s r. o., Banská Štiavnica, 2006, 238 s., 3 mapové prílohy.

Po zdařilém Atlasu krajiny SR vyšla pod gescí Ústavu krajinné ekológie SAV a ministerstev životního prostředí a školství další reprezentativní publikace věnovaná krajinnému měřítku a zaměřená na tzv. geoeosystémy, jednotku používanou geoeologickými studii s důrazem na vliv reliéfu, hydrologie, půdy či klimatu na organismy.

Atlas je rozdělen na tři části. V úvodní se věnuje definici a vymezení potenciálních geoeosystémů. Ve druhé části podává geoeologickou regionalizaci Slovenska, a ve třetí části popisuje 120 jednotek potenciálních geoeosystémů. V příloze je 14 map. První mapa ukazuje na současné využití (zjednodušené kategorie CORINÉ land-use, 1 : 500 000). Druhá a třetí mapa vymezují v měřítku 1 : 1 000 000 geoeologické regiony a územní systém stresových faktorů (to je zajímavý koncept stojící v protikladu k územnímu systému ekologické stability), čtvrtá příloha je přehledem geoeologického členění (vychází z fyto-geografického členění). Pátá až dvanáctá příloha hodnotí stupně přirozenosti a koeficient ochrany jednak geoeologických regionů, jednak typů reprezentativních geoeosystémů. Devátá příloha zobrazuje území evropského významu Natura 2000. Trináctá příloha je mapou ÚSES v měřítku 1 : 500 000, oproti „českému“ konceptu vymezuje hydrický a terestrický biokoridor a jádro, tělo a pufr biocentra. Čtrnáctá – poslední – příloha je syntézou předchozích podkladů a vymezuje oblasti zájmových střetů. Celá kniha tak naviguje a rozvíjí sedmou a osmou část Atlasu krajiny SR.

Čtenáře možná napadá otázka, jaký smysl má definování reprezentativních typů geoeosystémů (REPGES). Těch bylo vymezeno 120 jednotek a zahrnují kombinaci charakteristiky reliéfu a zonálních společenstev (potenciální vegetace). Přístup autorů připomíná asi nejvíce princip vymezení tzv. biochor, definovaných v novém biogeografickém členění ČR (Culek a kol., 2004). Tyto jednotky v podstatě postihují výškovou (a vegetační) členitost jednotlivých geografických regionů. Členění 84 geoeologických regionů vychází až na drobné úpravy ve vedení hranic z geomorfologického členění SR.

Každý geoeologický region je stručně charakterizován přiřazením do fyto-geografické, zoogeografické a klimatické oblasti, charakterizována je krajinná pokrývka a socioekonomické poměry, chráněná území a území soustavy Natura 2000, potenciál využití území a pohled na environmentální rizika. Text je doplněn mapou, ilustrativními fotografiemi a tabulkou plochy REPGES. Faktograficky se jedná o souborné informace vzniklé překryvem tematických vrstev a databází, bez podrobnějšího komentáře či hodnocení výjimečnosti daných regionů.

Třetí část publikace obsahuje charakteristiku reprezentativních geoeosystémů. Každý z nich je charakterizo-

ván rostlinnými společenstvy, dominantami, půdními poměry a zařazením do sítě chráněných území. Graficky je vyjádřena krajinná pokrývka, schématický blokdiagram reliéfu a dominující půdní typy. Právě tuto část, zahrnující syntézu reliéfu a vegetační pokrývky, lze s plným důrazem označit za největší přínos a originální pojetí krajinné typologie.

Jakkoli můžeme debatovat o vhodnosti konceptu geoeosystémů, vymezené jednotky jsou právě tím potřebným prostředníkem mezi geograficky a ekologicky orientovanou typologií krajiny, který dosud krajinné ekologii jako oboru scházal (jednotky krajinné pokrývky / využití půdy byly příliš hrubé, biotopy příliš podrobné). Zdá se, že autorům se podařilo vymežit typologii krajiny právě v té úrovni, která již umožňuje generalizaci lokálních vegetačních poměrů, ale ještě uchovává informaci o regionálních specifikách (reliéfu). Je to první typologie, která kombinuje charakter podloží krajiny s jeho vegetační pokrývkou na uchopitelné úrovni podrobnosti.

Je vcelku pochopitelné, že takovéto rozčlenění může vyvolat i řadu kritických otázek (proč právě takto a ne jinak, metodické vzory ze zahraničí jsou k dispozici). Dle mého názoru je velmi žádoucí propojení REPGES s biotopy definovanými v Katalogu biotopů Slovenska (Stanová, Valachovič, 2002), protože lokální bezlesí je velmi významné a zásadním způsobem obohacuje biodiverzitu lesa, zvláště má-li reliktní charakter. V charakteristice REPGES mimo alpský stupeň travinobylinnou formaci prakticky nenajdeme, což považuji za drobný nedostatek – např. rašliniště, suché trávníky, či vegetace skalních výchozů může zásadním způsobem charakterizovat mozaiku vegetační pokrývky daného geoeosystému.

Publikace je nepochybně velmi originálním přínosem k dnes již téměř padesátileté snaze klasifikovat krajinu a její pokrývku s využitím jak abiotických faktorů, tak bioty. Svou koncepcí je novátorská, sdružuje územní regionalizaci typologii reliéfu a vegetace. Vřele ji doporučuji všem, kdo potřebují celistvý obraz o krajině a přírodě Slovenska.

Tomáš Kučera